

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

XI. Elegans ceremoniam in oppido quodam Marchionatus Brandenburgici,
praesente Galliarum regis Legato, vsurpata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

non consecratam apportans. Cubiculum ingressus, ceteris omnibus sedere iussis, solus agrum exhortatur, ut conscientiam suam exoneret, & si quidem mordeat, consecratur. Quo facto, absolvitur ille, signo Crucis capiti ipsius impresso. Qua de re Lutherus in Sermone de Preparatione sic loquitur. Volo, ut homo in extremo agone constitutus, dicat: Si sacerdos vel minister me absolvat, equidem verbo ipsius non aliter quam Dei Verbo me submitto. Tam enim firmam sacerdotis absolutioni fidem habere debes, ac si Deus ipse iudicem aut Apostolum eius rei causa ad te misisset, immo ac si Deus ipse peccata tibi remitteret. Data absolutione, mensa sternitur, eique calix & patena imponuntur. Tum parochus verbis institutionis non aliter quam in templo recitatis, panem & vinum consecrat. Insuper assistentes rursus ingressi, in genua prostrantur. Tandem parochus ad aegroti lectum accedit, eique hostiam & vinum porrigit, verba illa solennia pronuncians. Crucis signum edens. At non omnium locorum idem mos est, Lutheri aedibus, sed quot pagi & quot Ministrorum capita, tot ritus. Verum enimvero summa illa credendi quod quisque vult licentia, in causa est ut apud Lutheranos nonnullos panis hic consecratus minus reverenter habeatur. F. Nasus Centurarius II. faceret historiam recitat, Prædicantem nempe quendam prope Argentoratam, è Bucerii secta ac disciplina, quum ad ægrotum accessisset esset, negotijs impeditum, filium suum misisse, qui facta consecratione, his verbis Sacramentum ægro porrexit. *Trinck vnd tsi Gottes nicht vergiffst id est, Bibe homo & manduca, mente à Deo non caduca.* imo vero repertus est, qui cum hominem peste laborantem propius accedere horreret, venabulo affixum panem per fenestram ægroti porrexit. Alij vero Prædicantium, ut Albertus scribit, consecrationem his verbis faciunt: *Accipite & manducate, & memoriam Domini usurpare.* Alij nihil aliud, quam Dominicam recitant orationem. Alius quidam Prædicans, ut Aurifaber folio XLVI. testatur, calicem oblitus, nec vitrum quo uteretur reperiens, cochleari culinario vinum infusum ægroti dedit, his verbis: *Accipe & bibe cochlear novi Testamenti, in remissionem peccatorum.* Lutherus id quosdam narrantes audiens (in horum enim territorio id factum fuerat) *hominem istum in carcerem statim iubeam recondi, quod tali cochleari eiusmodi thaca quam optime conveniat.* Hostias vero consecratas non asserunt, quod Lutherus, quamvis tota repugnante antiquitate, extra communionem corpus Christi ibi esse neget. Audia-

mus unum Cyrillum qui Ephesino interfuit Concilio, dicentem; *Esse quosdam qui existimant mysticam illam benedictionem (de Eucharistia loquitur) inutilem esse, si quid mane super sit. Graviter vero eisdem errare, Iesum Christum enim non esse alium, nec corpus ipsius mutari, sed virtutem benedictionis & gratiam vivificantem semper in eo manere. Virtutem enim vivificantem Dei Patris esse Verbum unigenitum, quod caro factum sit, nec tamen unquam Verbum esse desierit, sed carnem suam vivificantem reddiderit.* Ad Lutheranos iterum iterumque revertamur: qui in locis quibusdam Vespertinas preces decantant, sicut Interimistæ, etiam in Ducatu Wirtembergico, ac præsertim diebus Sabbathi. In vnicuique Musicis organis utuntur, alternatis cum cantu vicibus. Pueros quoque habent sacris eiusmodi, ac porrifimum cantu feruientes, quos Chorales vocant. Diuersis vicibus de die, mane scilicet, meridie & vesperi, eodem quo ante schismate modo campana signum editur, olim ab Ecclesia ad honorem Deiparæ Virginis institutum. Sed magna passim tam in hac quam alijs rebus est diuersitas, uti apud Rescium ista enarrantem videre est. Air enim, *Missam quibusdam locis apud Lutheranos totam, alijs dimidiatam Latina lingua celebrari. Alibi cantores certos esse ad hoc in choro ecclesie constitutos, alibi omnes promiscue cantare. Quibusdam locis pueros, & quandoque etiam feminas scripturam sacram de pulpito pralegere. Alios habitu ecclesiastico, alios populari uti. Alij hostiam eleuant (ut Clebitius contra Heshusium scribens testatur) alij consuetudinem hanc repudiarunt. Alia sermo sacrorum est Viteberge, alia Norimberga: alia in Marchionatu Brandenburgico, alia in Ducatu Wirtembergico: alia Craconia, alia Vindubina, Lublini, Pofnania, &c. quare? quoniam omnia hæc sunt humani capitis inuenta, substituta in locum eorum quæ Apostoli, & eorum successores Ecclesiam docuerunt. Hoc loco facere non possum, quin elegantem valde ceremoniam, quam à nobili Gallo qui præfens ista vidit atque audiuit, accepi in Lutheranorum sacris usurpata, describam.*

XI. Anno M.D.LXV. quum Carolus IX. rex Franciæ Baionæ esset ut sororem suam Hispaniæ reginam inuiferet, venit eodem Turcius Legatus, ducenta scutorum millia, quæ pecuniosus ille Iudæus Mignes regiis oratoribus & ministris Constantinopoli agentibus mutuo dederat, repetiturus. Hac arrepta occasione, Nouatores nostri Reformantes & Reformati Regem nostrum calum-

calumniati sunt, quasi is Turcis in portum Tolomiensem classem subducendi, ad bellum inde Christianis inferendum, potestatem fecisset. Hoc passim rumore divulgato, Rex ut suspicionem hanc à se amoliretur, Lansacum iuniorem in Germaniam ablegavit, cum mandatis, ut Principes omnes, Episcopos & dominos cuiuscumque religionis conveniret, & hanc ab inimicis in se confictam calumniam, ad conflandum ipsi odium, esse doceret. Post varias obitas ejus Nationis regiones, Lansacus tandem Berlinum venit, ubi Brandeburgici Electores (Joachimus tunc erat) domicilium ut plurimum habent. Ibi quum esset, eum sua ipsius curiositate incensus, tum à Joachimo Marchione rogatus, templum intravit, ut ceremonias ac formam sacrorum ibi usitatam videret. Preces vesperinas decantabant eius templi Canonici, superpelliceo & candida tunica nostra nostrorum more amicti (est enim diabolus Dei simia) vernacula tamen lingua pleraque peragebantur, nisi quod Hymni quidam Latina lingua intermiscerentur. Sed nihil mirabilius Legato nostro accidit, quam quod sub finem cuiusque Psalmi loco clausula illius apud Catholicos usitata, Gloria Patri & Filio, horribilis scloporum, quos aulici ac satellites Principis tam manibus quam cingulis appensos gestabant, ac contra templi fornacem exonerabant, strepitus audiretur, sic ut tota ades ardere videretur. Quem quidem illi ludum aliquot vicibus repetebant. Quid tibi, Lector, de eiusmodi sacris & Dei cultu videtur? Numquid Scythas illos tonanti lous obstreperes audire tibi videris? Interim tympana quoque & tarantara non aliter quam olim in sacris Berecynthia matris ita resonabant, ut in castris potius aut media armorum turma quam in Christiana Ecclesia esse quis sibi videretur. In quo paganorum illi superstitionem imitati mihi videntur, solis lunæque labores siue defectiones lituorum ac turbarum clangore tympanorumque strepitu iuvare conantium, ut Livius & Tacitus scribunt. Equidem puto ceremoniam hanc magis Legati nostri honorandi causa tum adhibitam, quam quod ipsorum consuetudo in sacris celebrandis ita ferat. neque enim credibile est usque adeo illos insanire, ut religionis ergo Martios eiusmodi & profanos actus usurpent & templum nitri & sulphuris fætere pro thure impleant. Quidquid sit, inferni potius quam paradisi illam re-

presentationem fuisse; quilibet facile cogitare potest.

XII. Omnes Lutherani in Germania, tam Confessionistæ quam Interimistæ, dies festos aliquos observant. Sic enim docet ipsorum Apollolus Lutherus, *quatenus à Deo nobis mandatum non sit, ut die Sabbathi nullum omnino opus, sicut Judæi, faciamus: certos tamen dies festos & solennes observandos esse, quibus populus ad audiendum Verbum Dei ac preces conveniat.* Idem Proteo mirabilior, in libro quem scripsit ad Nobilitatem Germaniæ, suadet *ut omnes dies festi abrogentur.* Nihilominus tamen etiamnum apud Lutheranos complures dies festi celebrantur, sed magna inconstantia, alij eos, quos ipse sacer. literis erunt, alij hos, qui à Luthero tamquam summo Pontifice sunt designati. Iidem serias quartam & quintam sacra hebdomada ieiunio, confessione & communione celebrant. Dies festos S. Virginis, Apostolorum & Martyrum quorundam, Catholicorum more observant: alij aliquos eorum expungunt. Sed in his ipsis vetus, ut vocant, Calendarium sequuntur. Ex quo sæpe fit, ut Lutherani apertistabernis opus facientibus, Catholici feriantur; & vicissim illi præsertim Augustæ, Spira, VVormatiæ, Francofurti, Ratisbonæ &c. Contumaciam quidem in hoc suam ipsi fateantur, adeo ut ex ijs quidam scripserit, *Quum tam Astrologorum quam Chemnitij iudicio Calendarium necessario corrigendum sit, idque cælum clare edoceat, non immerito pro contumacibus haberi; qui quod verum esse agnoscent non tamen sequuntur, sicque hac re ab omnibus Mundi nationibus separari se quodammodo patiuntur.* Sed cur obsecro ita? quia inquit, Papa Romanus Novum vetusto Calendario substituit, à quo ne quidem bonam rem recipere sibi fas esse arbitrantur: adeo religiosæ sunt mentis. Miror quod non ipsum Cælum, quo Papa regitur amoveant, utpote nihil cum eo commune volentes.

Ad baptismi ceremonias quod attinet, apud eosdem baptisteria qua ab antiquissimis usque temporibus, etiamnum in usu sunt, ad qua infantes baptizandi apportantur. Tum Minister Baptismi recitata institutione, baptismum à peccato originali absolvit, adhibito exorcismo, & S. Crucis caractere ter impresso; sic ut eorundem in hac sacra actione ritus à Catholica Ecclesia ceremonijs parum absint, sed hæc ipsa miris modis indies mutantur. In matrimonijs etiã easde fere ceremonias observant. Iidem fe-